МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ISSN 3083-6557 print

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Випуск 3 (50), 2025

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Ризики продовольчої безпеки в умовах невизначеності: аналітика, управління, прогнозування, фінансово-маркетингові інструменти мінімізації”

м. Київ, МАУП, 23 грудня 2025 р.

Київ
2025

Є. А. Степаненко, Г. О. Кузьменко
Механізми публічного адміністрування забезпечення продовольчої безпеки в умовах невизначеності *104*

Г. О. Кузьменко
Консалтинг як інструмент трансформації освітньої політики безпеки в умовах невизначеності *107*

А. А. Телендій
Інформаційно-аналітична підтримка органів публічної влади у мінімізації ризиків продовольчої безпеки в умовах невизначеності *110*

М. В. Шайдулін, А. А. Телендій
Адаптація європейських підходів до управління продовольчою безпекою в Україні в умовах невизначеності *113*

В. В. Чайка, Н. А. Сіцінський
Регуляторні механізми держави у стабілізації продовольчих ринків в умовах невизначеності *116*

О. М. Слоневський, Г. О. Кузьменко
Механізми міжсекторальної взаємодії у публічному управлінні продовольчою безпекою в умовах невизначеності *119*

С. В. Рудь, А. А. Телендій
Стратегічне планування у сфері продовольчої безпеки в умовах невизначеності *122*

О. О. Оліферук, Н. А. Сіцінський
Публічно-приватне партнерство як інструмент зниження продовольчих ризиків в умовах невизначеності *126*

О. В. Настенко, Г. О. Кузьменко
Система управління продовольчими ризиками в публічному адмініструванні: аналітичний та організаційний виміри в умовах невизначеності *129*

А. В. Ігнатенко, Н. А. Сіцінський
Ризик-орієнтований підхід у публічному управлінні продовольчими системами в умовах невизначеності *132*

О. О. Оліферук, Н. А. Сіцінський
Соціально-економічні ризики продовольчої безпеки та управлінські відповіді публічної влади в умовах невизначеності *135*

Є. В. Кравчук, Н. А. Сіцінський
Державна політика продовольчої безпеки: виклики та управлінські інструменти реагування в умовах невизначеності *138*

А. В. Ігнатенко, Н. А. Сіцінський
Ризики продовольчої безпеки як об'єкт управлінського аналізу в системі публічної влади в умовах невизначеності *141*

5. Стратегічні засади забезпечення продовольчої безпеки в умовах правового режиму воєнного стану: організаційно-правовий аспект. *Інформація і право*. URL: http://il.ippi.org.ua/article/view/318086
6. Право на продовольчу безпеку: виклики війни для аграрного законодавства. *Рубрика*. 2025. URL: https://rubryka.com/blog/pravo-na-prodovolchu-bezpeku-vyklyky-vijny-dlya-agrarnogo-zakonodavstva

А. В. ІГНАТЕНКО
здобувач другого (магістерського) рівня освіти, ННІУЕБ

Н. А. СІЦІНСЬКИЙ
д-р наук з держ. упр., професор кафедри ННІУЕБ

РИЗИКИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІНСЬКОГО АНАЛІЗУ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Ризики продовольчої безпеки є одним з центральних об'єктів управлінського аналізу в системі публічної влади, оскільки безпосередньо впливають на національну безпеку, соціальну стабільність та економічну стійкість держави. В Україні, де продовольча безпека зазнає гострих викликів через повномасштабну війну, окупацію значних сільськогосподарських територій, мінування земель, руйнування інфраструктури та глобальні шоки постачання, системний аналіз ризиків стає необхідною умовою ефективного публічного управління [1].

Управлінський аналіз ризиків розуміється як комплексний процес їх ідентифікації, класифікації, оцінки ймовірності та потенційних наслідків, а також розробки заходів протидії в рамках повноважень органів публічної влади. Актуальність теми зумовлена переходом від реактивного реагування до проактивного, превентивного управління ризиками в умовах високої невизначеності. Метою даних тез є розкрити ризики продовольчої безпеки як об'єкт аналізу, методологічні підходи до їх оцінки в системі публічної влади та напрями вдосконалення управлінського інструментарію.

Управлінський аналіз ризиків базується на принципах [2]:

- системності — розгляд ризиків як взаємопов'язаних елементів продовольчої системи (виробництво, логістика, розподіл, споживання);
- ієрархічності — аналіз на національному, регіональному та місцевому рівнях;
- динамічності — постійне оновлення оцінки в умовах змін (війна, клімат, ринки);

- інтегративності — поєднання економічного, соціального, екологічного та геополітичного вимірів.

Нормативно-правова основа включає [3]:

- Стратегію продовольчої безпеки України на період до 2027 року (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.07.2024 № 684-р);
- Методику розрахунку індикаторів продовольчої безпеки (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 15.09.2025 № 1140);
- Закон України "Про основи національної безпеки України";
- методичні рекомендації щодо оцінки ризиків у державному управлінні (РНБО, Мінекономіки, Мінагрополітики).

Ризики класифікуються за джерелами: внутрішні (виробничі, фінансові, інституційні), зовнішні (геополітичні, кліматичні, ринкові) та гібридні (військові, кіберзагрози).

Основні групи ризиків як об'єкти аналізу в системі публічної влади [4]:

- виробничі ризики — зниження врожайності через окупацію, мінування, дефіцит ресурсів (добрива, пальне, кадри), деградація ґрунтів;
- логістичні та інфраструктурні ризики — блокада портів, руйнування елеваторів, залізничних шляхів, енергетичний терор;
- економічні та фінансові ризики — зростання витрат виробництва, падіння доходів населення, інфляція на продукти, волатильність світових цін;
- соціальні ризики — погіршення доступності для вразливих груп, зростання частки витрат на харчування, міграційні процеси, паніка та спекуляції;
- геополітичні та зовнішні ризики — санкції, обмеження експорту/імпорту, кліматичні зміни, глобальні кризи постачання;
- інституційні ризики — фрагментарність координації, недостатня цифрова інфраструктура, корупційні ризики.

Управлінський аналіз охоплює оцінку ймовірності настання, масштабу наслідків, вразливості продовольчої системи та рівня контролю з боку держави.

Сучасні методи управлінського аналізу включають [5]:

- якісні методи — експертні оцінки, SWOT-аналіз, PESTLE, матриці ризиків;
- кількісні методи — балансові моделі, економіко-математичне моделювання, сценарне планування, Monte Carlo;
- гібридні підходи — мультимодульний аналіз (економічний + соціальний + екологічний модулі);
- цифрові інструменти — супутниковий моніторинг (NDVI, EOSDA), AI-прогнозування, інтегровані дашборди (Державний аграрний реєстр + ринкові дані).

На національному рівні аналіз здійснюють Мінагрополітики, Мінекономіки, РНБО; на регіональному — ОВА; на місцевому — ОМС через локальні оцінки вразливості громад.

В умовах невизначеності основні виклики [6]:

- недостатня повнота та оперативність даних (особливо з окупованих територій);
- фрагментарність міжвідомчої координації;
- обмежена аналітична спроможність на регіональному та місцевому рівнях;
- залежність від зовнішніх джерел даних та технологій;
- відсутність єдиної методики комплексного управлінського аналізу ризиків.

Пропозиції щодо вдосконалення [7]:

- розробити та затвердити єдину Методику управлінського аналізу ризиків продовольчої безпеки;
- створити Національну систему моніторингу та аналізу ризиків (інтегрована платформа з AI та GIS);
- посилити підготовку аналітиків у системі публічної служби (програми НАДС, університети);
- запровадити регулярний щоквартальний/щорічний звіт про ризики для РНБО та Кабміну;
- розвивати партнерство з міжнародними організаціями (FAO, WFP, ЄС) для обміну методологіями;
- інтегрувати аналіз ризиків у всі стратегічні документи (Стратегія до 2027 року, регіональні програми).

Ризики продовольчої безпеки є ключовим об'єктом управлінського аналізу в системі публічної влади України, що вимагає системного, комплексного та цифровізованого підходу. В умовах війни та високої невизначеності якісний аналіз ризиків дозволяє переходити від реактивного до превентивного управління, мінімізувати втрати та підвищувати стійкість продовольчої системи. Подальший розвиток методології, інституційної спроможності та цифрової інфраструктури аналізу стане основою для ефективної державної політики продовольчої безпеки в коротко- та довгостроковій перспективі. Подальші дослідження мають фокусуватися на вдосконаленні гібридних методів оцінки ризиків та інтеграції AI в управлінський аналіз.

Джерела

1. Ризики та загрози продовольчої безпеки в системі державного регулювання: методологічний вимір. *Полтавський ун-т економіки і торгівлі*. URL: https://puet.poltava.ua/index.php/economics/article/view/357
2. Оцінка ризиків продовольчої безпеки України в умовах воєнного стану. *Аграрна економіка*. 2022. № 15. URL: http://agrarianeconomy.lnau.edu.ua/images/docs/ae_2022_15_1-2/AE-15_1-2_1.pdf
3. Про схвалення Стратегії продовольчої безпеки України на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.07.2024 № 684-р. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-stratehii-prodovolchoi-bezpeky-ukrainy-na-period-do-2027-roku-ta-zatverdzhennia-operatsiinoho-planu-zakhodiv-z-ii-realizatsii-i230724-684

4. Публічне управління продовольчою безпекою в Україні під час війни. *Вісник Херсонського нац. технічного ун-ту*. 2023. URL: https://journals.kntu.kherson.ua/index.php/visnyk_kntu/article/download/28/26/52
5. Продовольча безпека: світові тенденції та можливості агропродовольчого комплексу України: монографія. Київ: НУБіП, 2022. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u317/2022_monografiya_prodovolcha_bezpeka.pdf
6. Напрями забезпечення продовольчої безпеки України в умовах російсько-української війни. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2025. № 1(44). URL: http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2025/1/4.pdf

Ю. В. ЛЕСИК
здобувач другого (магістерського) рівня освіти, ННІУЕБ

А. А. ТЕЛЕНДІЙ
канд. наук з держ. упр., доцент кафедри ННІУЕБ

БЮДЖЕТНО-ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИКИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Бюджетно-фінансове забезпечення є основним інструментом реалізації державної політики продовольчої безпеки, оскільки саме через бюджетні ресурси, податкові стимули, кредитні механізми та міжнародну фінансову допомогу держава впливає на виробництво, доступність, якість та стабільність продовольства. В Україні, де продовольча безпека залишається елементом національної безпеки в умовах тривалої війни, руйнування інфраструктури, мінування земель та енергетичних криз, ефективне бюджетно-фінансове забезпечення набуває критичного значення [1].

Бюджетно-фінансове забезпечення розуміється як система планування, розподілу, використання та контролю державних та залучених коштів, спрямованих на досягнення цілей продовольчої безпеки (наповнення внутрішнього ринку, економічна доступність, стійкість систем). Актуальність теми посилюється обмеженістю власних бюджетних ресурсів, високою залежністю від міжнародної допомоги та необхідністю максимальної ефективності кожного гривня в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. Метою даних тез є проаналізувати сучасний стан бюджетно-фінансового забезпечення політики продовольчої безпеки України, ключові інструменти та напрями його вдосконалення.

Бюджетно-фінансове забезпечення політики продовольчої безпеки базується на принципах [2]: